

รูปแบบในการพิจารณาปัญหาเจตนาย่อมนิ่งเห็นผล

เนื่องจากเจตนาย่อมนิ่งเห็นผลเป็นระดับของสภาวะทางจิตใจที่อยู่กึ่งกลางระหว่างเจตนาประสงค์ต่อผล และประมาทโดยรู้ถึงผล (Recklessness) ดังนั้นโดยสภาพของเจตนาย่อมนิ่งเห็นผลจึงเป็นกรณีที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาประสงค์ต่อผล ดังนั้นการศึกษาถึงรูปแบบในการเกิดขึ้นของปัญหาเจตนาย่อมนิ่งเห็นผลจึงจำเป็นที่เราจะต้องศึกษาในสิ่งที่เบี่ยงเบน หรือหักเหไปจากเจตนาของผู้กระทำซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

- 1) รูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา
- 2) ประเภทของผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา

1) รูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา

1.1 แนวความคิดว่าด้วยรูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา
ในระบบกฎหมาย Common Law

ศาสตราจารย์ Lafave ได้วิเคราะห์รูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาโดยวิเคราะห์จากเจตนาของผู้กระทำกับผลที่เกิดขึ้นจริง (actual result) ไว้ 4 รูปแบบ คือ¹

1.1.1 รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดกับเหยื่อที่มิได้มีเจตนากระทำต่อ (unintended victim) หมายถึง ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อเหยื่ออันหนึ่งแต่ผลของการกระทำเกิดแก่เหยื่ออีกอันหนึ่งซึ่งผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำต่อ เช่น ก. ต้องการฆ่า ข.

---

¹Wayne R. Lafave and Austin W. Scott, Criminal Law, 2nd ed., (Minnesota: West Publishing Co., 1986), pp. 220-222.

ใช้ปืนยิงเพื่อให้ ข. ตาย แต่กระสุนพลาดไปถูก ค. ซึ่ง ก. มิได้มีเจตนาฆ่า ค. ถึงแก่ความตาย ซึ่งมีปัญหาว่า ก. จะต้องรับผิดชอบในความตายของ ค. หรือไม่เพียงใด

1.1.2 รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากวิธีการที่ผู้กระทำมีเจตนาจะใช้ (unintended manner) หมายถึง ผู้กระทำมีเจตนาจะให้เกิดผลด้วยวิธีการอย่างหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากวิธีการหรือรูปแบบการกระทำอีกอย่างหนึ่ง เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนจ้องยิงมาที่ ข. ทำให้ ข. ได้รับบาดเจ็บและถูกพาส่งตัวมาโรงพยาบาลให้แพทย์รักษา แต่แพทย์รักษาไม่ดีไม่ระมัดระวังตามควรแก่พฤติการณ์ ทำให้ ข. ตาย ซึ่งมีปัญหาว่า ก. จะต้องรับผิดชอบในความตายของ ข. หรือไม่เพียงใด

1.1.3 รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended type of harm) หมายถึง ผู้กระทำมีเจตนาจะให้เกิดผลในรูปแบบหรือชนิดของอันตรายอันหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นรูปแบบหรือชนิดของอันตรายอีกอันหนึ่ง ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันกับรูปแบบหรือชนิดของอันตรายที่ตนมีเจตนา เช่น ก. ขว้างก้อนอิฐใส่ ข. โดยเจตนาให้ ข. บาดเจ็บ แต่พลาดไป ก้อนอิฐไปถูกรถยนต์ของ ข. เสียหาย ซึ่งมีปัญหาว่า ก. จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดกับรถยนต์ของ ข. หรือไม่เพียงใด

1.1.4 รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended degree of harm) หมายถึง ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดอันตรายในระดับหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอันตรายอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบหรือชนิดของอันตรายอยู่ เช่น ก. ใช้ไม้เล็ก ๆ ตี ข. ด้วยเจตนาเพียงแค่ว่าให้ ข. บาดเจ็บแต่การตีนั้นไปถูกที่สำคัญ ทำให้ ข. ตาย ซึ่งมีปัญหาว่า ก. จะต้องรับผิดชอบในความตายของ ข. หรือไม่เพียงใด อันเป็นประเด็นในเรื่อง "ความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ"

ศาสตราจารย์ Lafave ได้วิเคราะห์รูปแบบของเจตนาที่ผลที่เกิดขึ้นจริงตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่า ในรูปแบบข้อ 1.1.1 นั้นเป็นปัญหาในเรื่อง "การโอนเจตนา" (transferred intent) ในรูปแบบข้อ 1.1.2 นั้นเป็นปัญหาในเรื่องของ "ความสัมพันธ์

ระหว่างการกระทำและผล" (causation) และในรูปแบบข้อ 1.1.3 และข้อ 1.1.4 นั้นเป็น ปัญหาในเรื่องของ "ความสอดคล้องระหว่างเจตนากับผลที่เกิดขึ้นจริง" (concurrency)

1.2 แนวความคิดว่าด้วยรูปแบบเรื่องผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจาก เจตนาในระบบ Civil Law

แนวความคิดว่าด้วยรูปแบบเรื่องผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหักเหไปจาก เจตนาในระบบ Civil Law ได้ถูกนำมาอธิบายในส่วนของด้วยการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากเจตนา โดยเฉพาะเจาะจง (die sog. Abirrungsfaelle) ซึ่งประกอบไปด้วยการกระทำ 3 รูปแบบ คือ²

1.2.1 การกระทำโดยพลาด (aberratio ictus)

1.2.2 การสำคัญผิดในตัวบุคคลหรือวัตถุที่กระทำต่อ (error in persona vel obiecto)

หมายถึงกรณีผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อบุคคลหรือวัตถุอันหนึ่ง แต่ได้ กระทำต่ออีกบุคคลหรือวัตถุอีกอันหนึ่ง โดยสำคัญผิดคิดว่าเป็นบุคคลหรือวัตถุที่ตนมีเจตนา ซึ่งมีปัญหาว่าจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลหรือวัตถุที่ตนได้กระทำต่อโดยสำคัญผิดนั้นหรือไม่เพียงใด

ในปัญหานี้ ถ้าเราให้ความสนใจถึงขอบเขตและความหมายของ เจตนาแล้วจะพบว่า การสำคัญผิดในตัวบุคคลหรือวัตถุที่กระทำต่อจะ ไม่มีผลทำให้ผู้กระทำยกเอา ความสำคัญผิดขึ้นอ้างได้ เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. เห็น ค. เดินมาคิดว่า ค. เป็น ข. จึงใช้ ปืนยิง ทำให้ ค. ตาย ก. ต้องรับผิดชอบในความตายของ ค. เพราะถือว่าการกระทำของ ก. นั้น รู้ว่าผู้ที่ถูกกระทำนั้นเป็น "ผู้อื่น" ตามประมวลกฎหมาย มาตรา 288 และประสงค์ให้ "ผู้อื่น" นั้นตาย

²กมลชัย รัตนสกววงศ์, "หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 917/2530," คำพิพากษาศาลฎีกาส่งเสริมงานตุลาการ เล่ม 4 พ.ศ. 2530, หน้า 116-123.

จึงต้องถือว่า ก. มีเจตนาฆ่า ค. ด้วย*

1.2.3 dolus generalis

หมายถึง การมองความเป็นเอกภาพ (unity) ของเจตนาในการกระทำผิดกับผลที่เกิดขึ้น โดยถือว่า เจตนาในแต่ละขั้นตอนเป็น เรื่องที่ไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ ดังนั้น ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของผู้กระทำผิดที่เข้ามาสอดแทรกในระหว่างขั้นตอนของการกระทำแต่ละอันนั้น ย่อมไม่ใช่สาระสำคัญและไม่อาจลบล้างความต้องการของผู้กระทำที่มีอยู่เดิมได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้กระทำเชื่อว่าการกระทำของตนเป็นความผิดสำเร็จตามที่ตนประสงค์แล้ว แต่ตามความจริงแล้ว การกระทำของตนเป็นความผิดสำเร็จเมื่อมีการกระทำอื่น ๆ ของตนในภายหลัง เนื่องจากผู้กระทำได้กระทำการเพื่อบกปิดความผิดของตน เช่น ก. เจตนาจะฆ่า ข. และได้ลงมือกระทำไปแล้ว แต่ ข. ยังไม่ตาย แต่ ก. เชื่อว่าตนได้ฆ่า ข. ตายแล้ว จึงต้องการปกปิดความผิดของตน จึงนำ ข. โยนลงในแม่น้ำ ข. ตายเพราะจมน้ำ ดังนั้นต้องถือว่า การกระทำของ ก. ไม่ใช่พยายามฆ่า แต่เป็นความผิดสำเร็จฐานฆ่าผู้อื่นแล้ว³

---

*มีผู้เห็นว่าบทบัญญัติในเรื่องความสำคัญผิดในตัวบุคคลหรือวัตถุที่กระทำต่อตาม ป.อ. ม. 61 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งเพื่อย ซึ่งหากเข้าใจความหมายของเจตนาโดยถูกต้องแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัตินี้ดังกล่าวแต่อย่างใด ดู คณิต ฌ นคร, ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2533), หน้า 33. และ แสง บุญเฉลิมวิภาส, "ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา," (วิทยานพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 109.

³Georgre P. Fletcher, Rethinking Criminal Law, 2nd ed., (Toronto:Little Brown and Company, 1978), p. 453.

1.3 ข้อเปรียบเทียบและวิเคราะห์

จากการศึกษาในเรื่องของรูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักไปจากเจตนาของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา ทั้งในระบบ Common Law และระบบ Civil Law จะพบว่าปัญหาเรื่องนี้จะพิจารณาตั้งต้นที่เจตนาของผู้กระทำผิดเป็นหลัก ซึ่งเจตนาของผู้กระทำผิดประกอบไปด้วย "ส่วนรู้" และ "ส่วนต้องการ" การพิจารณาถึงรูปแบบของการกระทำที่เกิดขึ้นโดยเบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาจึงต้องพิจารณาจากองค์ประกอบของเจตนา ดังที่กล่าวมานี้

1.3.1 รูปแบบการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจาก "ส่วนรู้" ของเจตนาซึ่งได้แก่

ก) ความสำคัญผิดในบุคคลหรือวัตถุที่มุ่งกระทำต่อ (error in persona vel obiecto)

1.3.2 รูปแบบการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจาก "ส่วนต้องการ" ของเจตนาซึ่งได้แก่

ก) การกระทำโดยพลาด (aberratio ictus, unintended victim)

ข) รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากวิธีการที่ผู้กระทำมีเจตนา (unintended manner)

ค) dolus generalis

ง) รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended type of harm)

จ) รูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended degree of harm)

จะเห็นได้ว่า รูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจาก "ส่วนต้องการ" ของเจตนา เป็นส่วนที่จะต้องนำมาพิจารณากับปัญหาเจตนาย่อมเล็งเห็นผล เพราะปัญหาเจตนาย่อมเล็งเห็นผลเองก็เป็นปัญหาใน "ส่วนต้องการ" ของเจตนาด้วยเหมือนกัน

ดังนั้นทั้ง 2 เรื่องจึงมีความสัมพันธ์กันอยู่ ซึ่งหากวิเคราะห์ลงไปในเรื่องละเอียดจะพบว่า กรณีรูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจาก "ส่วนต้องการ" ของเจตนาในกรณีของผลของการกระทำที่เกิดขึ้น มิได้เกิดจากวิธีการที่ผู้กระทำมีเจตนา (unintend manner) และในกรณีของ *dolus generalis* นั้น เป็นปัญหาของ "ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล" โดยเฉพาะและเป็นปัญหาการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ในกรณีมี "เหตุแทรกแซง" (intervention cause) ที่เข้ามาทำให้เกิดผลขึ้น ดังนั้นในกรณีของผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากวิธีการที่ผู้กระทำมีเจตนา (unintended manner) และกรณีของ *dolus generalis* จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณากับปัญหาเจตนาย่อมเล็งเห็นผลแต่อย่างไร เพราะฉะนั้น รูปแบบในการพิจารณาปัญหาเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจึงสามารถพิจารณาได้ 3 รูปแบบ คือ

- ก. รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับการกระทำโดยพลาด (aberratio ictus)
- ข. รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับรูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่มีได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended type of harm)
- ค. รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับรูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่มีได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended degree of harm)

1.4 ประเภทของรูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาที่คล้ายคลึงกับเจตนาย่อมเล็งเห็นผล

1. รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับการกระทำโดยพลาด (aberratio ictus)

การกระทำโดยพลาด (aberratio ictus) หมายถึงกรณีที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อบุคคลหนึ่งหรือวัตถุอันหนึ่ง แล้วมีผลเกิดขึ้นกับอีกบุคคลหนึ่งหรือวัตถุอีกอันหนึ่ง โดยผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำต่อ เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. ใช้ปืนยิงไปที่ ข. แต่กระสุนไปถูก ค. ซึ่ง ก. มิได้มีเจตนากระทำต่อ หรือ ก. ต้องการทำให้รถยนต์ของ ข. เสียหาย จึงใช้ก้อนอิฐขว้างไปยังรถยนต์ของ ข. แต่ก้อนอิฐไปถูกรถยนต์ของ ค. ซึ่ง ก. มิได้มีเจตนากระทำทำให้รถยนต์ ค. เสียหาย

ปัญหาของการกระทำ โดยพลาดจึงเป็นปัญหาว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำต่อหรือไม่เพียงใด

1.1 แนวความคิดปัญหาการกระทำโดยพลาดในระบบ Common Law

ก) ประเทศอังกฤษ

ปัญหาเรื่องการกระทำโดยพลาดในระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษเห็นกันว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายซึ่งผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำต่อ โดยถือเสมือนว่า ผู้กระทำก็มีความตั้งใจชั่วร้าย (malice) ที่จะกระทำต่อบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายนั้นด้วย ซึ่งเท่ากับว่าระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษยอมรับให้มีการโอนความตั้งใจชั่วร้าย (transfer malice) ไปยังบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายได้ แต่เนื่องจากความตั้งใจชั่วร้าย (malice) มีหลายระดับทั้งที่เป็นส่วนของเจตนา (intent) และส่วนของประมาท (recklessness or negligence) จึงมีปัญหว่าระดับความตั้งใจชั่วร้ายระดับไหน ที่จะมีการโอนไปได้ ในเรื่องนี้ผู้เห็นกันว่าความตั้งใจชั่วร้าย (malice) ที่จะโอนไปได้มีเฉพาะกรณีของเจตนา (intent) เท่านั้นไม่รวมถึงประมาท⁴ ดังนั้นความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามจึงเป็น "การโอนเจตนา (transferred intent)" นั่นเอง

ปัญหาการกระทำโดยพลาดที่ยอมรับให้มีการโอนเจตนาไปยังบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายจะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะปราศจากกฎเกณฑ์ ซึ่งมักยกเว้นหลักปกติทั่วไป เช่น ถ้า D. ต้องการยิงเบ็ดใช้ปืนยิงไปที่เบ็ดตัวหนึ่ง แต่กระสุนไปถูก P. สิ่งที่จะถูกนำมา

⁴Glanville Williams, The General Part:Criminal Law, 2nd ed., (London:Stevens and Sons Ltd., 1961), p.138.

พิจารณา กับ P. ผู้ซึ่งได้รับผลร้ายมีเพียงแค่ความประมาท เท่านั้น แต่ถ้า D. ต้องการยิง O. แต่กระสุนไปถูก P. ในกรณีนี้สิ่งที่จะถูกนำมาพิจารณา กับ P. กลับกลายเป็นเรื่องของเจตนา ทั้ง ๆ ที่โดยแท้จริง การกระทำในแต่ละอันนั้น ต่างก็เกี่ยวข้องกับเรื่องของความประมาทเพียง แต่ว่ามีความแตกต่างที่เกิดขึ้นในอุทธรณ์ที่ 2 ซึ่งมีเรื่องของการพยายามกระทำความผิดฐาน พยายามฆ่า O เท่านั้น หากเรานำอุทธรณ์ที่ 2 มาแยกพิจารณา เราจะพบว่า ในระหว่าง D กับ O นั้น D มี mens rea ในความผิดฐานพยายามฆ่า (Murder attempt) แต่ในระหว่าง D กับ P นั้น D มี actus reus ในความผิดฐานฆ่า (Murder) โดยวัตถุที่มุ่งกระทำต่อกับ วัตถุที่ได้รับผลร้ายต่างก็เป็นชีวิตมนุษย์เพียงแต่ความมีความแตกต่างระหว่างรายละเอียดเท่านั้น คือ D กับ P ซึ่งหลักการกระทำโดยพลาดไม่ได้ถือเป็นข้อสาระสำคัญ ที่จะโอนความตั้งใจที่ ชั่วร้าย (malice) จาก O ไปสู่ P ซึ่งเหตุผลที่ไม่ถือว่าความแตกต่างระหว่างวัตถุที่ถูกกระทำ (คือ O กับ P) เป็นสิ่งที่จะปิดกั้นการโอนความตั้งใจที่ชั่วร้ายได้นั้นมี เหตุผลอยู่ 2 ประการคือ⁵

1. หลักบนพื้นฐานของตรรกวิทยา (The doctrine on grounds of logic)

ตามหลักนี้ถือว่า เจตนาเป็นเรื่องของ "ส่วนที่เป็น นามธรรมที่แน่นอนในผลของการกระทำ" (certain abstract parts in the consequence) ดังนั้นถ้าผู้กระทำมีเจตนาฆ่า และ คว้ามีมือฆ่า และมีผลคือความตายเกิดขึ้น แม้ผลนั้นจะ ไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวบุคคลหรือวัตถุที่มีเจตนากระทำต่อ ก็ต้องถือว่าผู้กระทำมีเจตนา กระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายนั้นด้วย เพราะถือว่าเมื่อความตายซึ่งเป็นส่วนที่นามธรรมที่แน่นอน ในผลของการกระทำ ได้เกิดขึ้นแล้วแม้จะ เกิดกับบุคคลหรือวัตถุที่ไม่ได้มีเจตนากระทำต่อก็ต้องถือว่าผู้กระทำมีเจตนาที่จะให้เกิดผล (ความตาย) กับบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายนั้นด้วย โดย ความแตกต่างในรายละเอียดหรือคุณสมบัติระหว่างวัตถุที่มุ่งกระทำต่อกับวัตถุที่ได้รับผลร้ายไม่ใช่ สิ่งที่เป็นข้อสาระสำคัญที่จะนำมาลบล้างส่วนที่เป็นนามธรรมที่แน่นอนในผลของการกระทำไปได้

⁵Ibid., p.135.

อย่างไรก็ตามการอธิบายโดยอาศัยหลักบนพื้นฐานของ
 ตรีทวิธาน⁶ Professor William ไม่เห็นด้วย โดยเขากล่าวว่า "หลักนี้ฟังดูน่าเชื่อถือ
 เพียงแค่ เพราะส่วนที่แท้จริงของเจตนา (part of real intention) ได้ถูกมองข้าม
 ไปถึงแม้ว่าผลของการกระทำในนัยของการฆ่า 0 จะได้กระทำโดยเจตนาแต่ผลของการกระทำ
 ในนัยของ p จะมีใช้การกระทำโดยเจตนา ซึ่งในที่สุดแล้วจำเลยไม่ถูกลงโทษเพราะการฆ่าใน
 ทางนามธรรม (killing in the abstract) แต่ที่เขาถูกลงโทษก็เพราะเขาทำให้ p ตาย
 ด้วยเหตุนี้ในมุมมองอย่างแค่มันจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องวางหลัก mens rea ให้เข้าไป
 เกี่ยวข้องการทำให้ p ตาย"⁶ ผู้เขียนเห็นว่าการอธิบายโดยหลักของตรีทวิธานมีลักษณะที่
 กว้างเกินไปซึ่งอาจจะทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำเกินกว่าความชั่วร้ายที่ตนได้
 กระทำไป เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิงไปที่ ข. กระสุนไม่ถูก ข. แต่ไปถูก ค. ตาย
 ซึ่งหาก ก. ใช้ความระมัดระวังแล้วกระสุนก็จะไม่ถูก ค. จะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นกับ ค.
 อยู่ในขอบเขตของความประมาท ซึ่งอาจจะเป็นประมาทโดยรู้ถึงผล (recklessness) หรือ
 ประมาทธรรมดา (negligence) แล้วแต่กรณี แต่เมื่อนำหลักของตรีทวิธานมาอธิบายกับ
 ความตายที่เกิดขึ้นกับ ค. แล้ว ก. ต้องรับผิดชอบฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาต่อ ค. ซึ่งทำให้ ก.
 ต้องรับผิดชอบเกินกว่าความชั่วร้ายของ ก. ที่มีต่อ ค.

2. หลักว่าด้วยการเพิ่มขึ้นเพื่อให้ลงโทษได้สูงสุด

(The doctrine of increases the maximum punishment)

ตามหลักนี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่าในทุกกรณีของการกระทำ
 โดยพลาดเป็น เรื่องที่ผู้กระทำมีความชั่วมาตั้งแต่เริ่มแรกในการที่จะลงมือกระทำผิดเพื่อให้บรรลุ
 ถึงผลสำเร็จ ซึ่งเขามีเจตนากระทำต่อ ดังนั้น หลักการโอนเจตนาหรือความตั้งใจที่ชั่วร้าย
 (transfer malice) จึงไม่ใช่เป็นการส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาขึ้นมาอีก เพราะ
 ความรับผิดชอบทางอาญาได้เริ่มมีอยู่แล้วในขณะที่ผู้กระทำได้เริ่มลงมือกระทำการที่เป็นความผิด แต่
 หลักการโอนเจตนา เป็นเพียงแต่การเพิ่มขึ้นเพื่อให้ลงโทษได้สูงสุด ซึ่งความเห็นที่ต้องให้มีการ
 เพิ่มขึ้นเพื่อลงโทษให้ ได้สูงสุดนั้นในความเห็นทางศีลธรรม ถือว่าบุคคลผู้ซึ่งได้ลงมือกระทำ

⁶Ibid.

ความผิดแต่ไม่บรรลุถึงผลสำเร็จ ย่อมมีความชั่วร้ายเท่ากับบุคคลผู้ซึ่งได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว โชคดีได้บรรลุถึงผลสำเร็จ ดังนั้นถ้าถือว่าการลงโทษเป็นเรื่องของการล้างบาป ก็ควรที่จะลงโทษในกรณีทั้ง 2 ที่กล่าวมานี้ในระดับที่เหมือนกัน** ประกอบกับความเห็นของวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อมิให้ไปกระทำผิดได้อีก (incapacitation) และการปรับปรุงแก้ไข (reform) เห็นว่าอันตรายที่จะเกิดขึ้นของทั้ง 2 กรณีที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่เหมือนกัน เพียงแต่ว่าการบรรลุถึงผลสำเร็จหรือไม่เป็นเรื่องของโอกาสหรือโชคชะตา ดังนั้นการลงโทษในระดับเดียวกันของกรณีทั้ง 2 นี้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อการยับยั้ง (deterrence) มิให้ผู้กระทำไปตัดสินใจที่จะกระทำผิด

จากความเห็นที่ได้กล่าวมานี้เราสามารถนำมาอธิบาย

เกี่ยวกับปัญหาการกระทำโดยพลาดได้คือ โดยปกติการที่จะลงโทษผู้กระทำผิดได้สูงสุดตามที่กฎหมายกำหนดได้ต่อเมื่อ ผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดสำเร็จแล้ว ซึ่งหมายถึงผู้กระทำมีความตั้งใจที่ชั่วร้าย (mens rea) และการกระทำของผู้กระทำก่อให้เกิดผลที่เป็นการครอบงำประกอบภายนอกของความผิด (actus reus) ซึ่งในกรณีของการกระทำโดยพลาดนั้นก็เป็นเรื่องของผู้กระทำมีความตั้งใจที่ชั่วร้าย (mens rea) มาตั้งแต่ต้น และการกระทำของผู้กระทำก็ก่อให้เกิดผลที่เป็นการครอบงำประกอบภายนอกของความผิด (actus reus) เช่นกันเพียงแต่ว่าบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำมิใช่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีความตั้งใจจะให้เกิดผลขึ้น ซึ่งหากพิจารณาปัญหาการกระทำโดยพลาดโดยแยกพิจารณาความรับผิดชอบระหว่างผู้กระทำกับบุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อกับความรับผิดชอบระหว่างผู้กระทำกับบุคคลหรือวัตถุที่

---

*แนวคิดดังกล่าวนี้มีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสที่บัญญัติให้การพยายามกระทำความผิดมีโทษเท่ากับความผิดสำเร็จ ดู โกอเมน กัทริกิมย์, "กฎหมายอาญาฝรั่งเศส," (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 21.

**แต่มีผู้เห็นว่า กรณีนี้แม้ผู้กระทำ ๆ โดยประมาท ก็ต้องถือว่ามีเจตนาต่อผู้ได้รับผลร้ายด้วย ดู Smith and Hogan, Criminal Law, 6 ed. (London:Butterworths, 1988), p.75.

ได้รับผลร้ายแล้วจะพบว่าความรับผิดชอบระหว่างผู้กระทำกับบุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อจะมีได้เพียงขึ้นพยายามกระทำความคิด แต่ความรับผิดชอบระหว่างผู้กระทำกับบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายจะพิจารณาในเรื่องของความประมาทเท่านั้น ดังนั้น หากประสงค์จะให้มีการลงโทษได้สูงสุดตามระดับของความตั้งใจชั่วร้าย (mens rea) ไปยังบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในรายละเอียดของบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายกับบุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีความตั้งใจให้เกิดผลจึงจำเป็นต้องมีการโอนความตั้งใจชั่วร้ายที่มีอยู่แต่เดิมไปยังบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายนั้น ผู้เขียนเห็นว่าไม่สามารถนำไปใช้อธิบายในสถานการณ์ 2 สถานการณ์คือ ประการแรกกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาก่อให้เกิดผลแล้วแล้วมีผลเกิดขึ้นสมดังเจตนาที่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อ และการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลเช่นนี้ขึ้นอีกกับบุคคลหรือวัตถุอื่นที่ผู้กระทำไม่มีเจตนากระทำต่อ เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิงมาที่ ข. กระสุนถูก ข. ทำให้ ข. ตาย และกระสุนยังเลยไปถูก ค. ทำให้ ค. ตายด้วย ประการที่สองกรณีที่ผู้กระทำมีเจตนาก่อให้เกิดผลแล้วมีผลเกิดขึ้นสมดังเจตนาที่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อและการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าผลที่ตนเจตนาไว้กับบุคคล หรือวัตถุอื่นที่ผู้กระทำไม่มีเจตนากระทำต่อ เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิงมาที่ ข. กระสุนถูก ข. ทำให้ ข. ตาย และกระสุนเลยไปถูก ค. ทำให้ ค. บาดเจ็บ ซึ่งเป็นปัญหาว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบกับบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายนั้นอย่างไร หากพิจารณาโดยนำหลักการเพิ่มขึ้นเพื่อลงโทษได้สูงสุดมาอธิบายก็จะพบว่า เราสามารถที่จะลงโทษผู้กระทำได้สูงสุดอยู่แล้วเนื่องจากมีผลเกิดขึ้นสมดังเจตนาที่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องโอนความตั้งใจชั่วร้ายไปยังบุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำไม่ได้เจตนากระทำต่อแต่อย่างใด ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็แสดงว่า ปัญหาการกระทำโดยพลาด (aberratio ictus) ก็จะถูกจำกัดเฉพาะกรณีที่ไม่มีผลสำเร็จเกิดขึ้นแก่บุคคล หรือวัตถุที่ผู้กระทำมีเจตนาต่อแต่มีผลสำเร็จ

เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำ ไม่ได้มีเจตนากระทำต่อ ซึ่งในความเป็นจริง ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น*

ข) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำโดยพลาดในระบบกฎหมายของ

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีปรากฏอยู่ใน Model Penal Code Section 2.03 ซึ่งได้บัญญัติปัญหาการกระทำโดยพลาดว่าเป็นเรื่องของ ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นจริง (actual result) อันเบี่ยงเบนหรือหักเหออกไปจากเจตนา (intent) ของผู้กระทำ โดยผลนั้นได้เกิดขึ้นกับเหยื่อที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำต่อ (unintended victim) ในทางตำราก็ได้มีการอธิบายถึงปัญหาการกระทำโดยพลาด โดยถือว่าผู้กระทำต้องรับผิดชอบบุคคลที่ได้รับผลร้าย เพราะเจตนาของผู้กระทำสามารถโอนไปยังบุคคลที่ได้รับผลร้ายได้ (transferred intent) มีผู้กล่าวว่า⁷ หลักการโอนเจตนา (transferred intent) เป็นหลักที่ยืมมาจากหลักการโอนเจตนาในเรื่องละเมิด ดังนั้นหลักการโอนเจตนาจึงเป็นเทคนิคทางกฎหมาย ที่ศาลนำมาใช้เพื่อความชอบธรรมในการลงโทษ จึงมีผู้เรียกหลักการโอนเจตนาว่าเป็น "เจตนาโดยผลของกฎหมาย"⁸

1.2 แนวความคิดปัญหาการกระทำโดยพลาดในระบบ Civil Law

ปัญหาการกระทำโดยพลาดหากเมื่อนำมาวิเคราะห์กับโครงสร้างความผิดอาญาแล้วจะพบว่าในส่วนขององค์ประกอบภายนอก (objektive tatbestand) นั้นมี

---

*มีผู้เห็นว่ากรณีถ้าผลเกิดขึ้นสมเจตนาแก่บุคคลหรือวัตถุที่ผู้กระทำเจตนากระทำต่อในตอนแรกแล้วถือว่าไม่ใช่การกระทำโดยพลาด ดู หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 128.

⁷Arnold H. Loewy, Criminal Law in a Nutshell 2nd ed., (Minnesota: West Publishing Co., 1987), p. 145.

⁸เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 154.

รูปครบถ้วน แต่ในส่วนขององค์ประกอบภายใน (subjektive Tatbestand) ในเรื่องของเจตนา นั้นเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าผู้กระทำก็รู้ว่าข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบภายนอกนั้นเมื่ออยู่จริงเพียงแต่ผู้กระทำมิได้ต้องการให้เกิดผลกับบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายนั้นเลย ดังนั้นปัญหาการกระทำโดยพลาดจึงเป็นปัญหาในส่วนต้องการ (Wollen) ของเจตนา ซึ่งผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบบุคคลหรือวัตถุที่ได้รับผลร้ายนั้นหรือไม่เพียงใด ในเรื่องนี้มีแนวคิอธิบายไว้แตกต่างกัน⁹ คือ

ก) ความเห็นแรก ซึ่งเป็นความเห็นฝ่ายข้างมาก (Jescheck, Schronker) เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่สาม มิได้เกิดจากความต้องการของผู้กระทำ การพิจารณาความรับผิดชอบระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่สามที่ได้รับผลร้ายจึงต้องไปพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำเข้าองค์ประกอบในเรื่องประมาทหรือไม่ ถ้าเข้าใจเงื่อนไขในเรื่องประมาทผู้กระทำผิดก็ต้องรับผิดชอบการกระทำโดยประมาทต่อบุคคลที่สามที่ได้รับผลร้ายนั้น

ข) ความเห็นที่สอง ซึ่งเป็นความเห็นฝ่ายข้างน้อย (Welzel, Frank) เห็นว่าในกรณีที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่สามที่ได้รับผลร้ายนั้นอยู่ในขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลซึ่งเป็นผลธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นได้ (adaquate Kausalitaet) และผลที่เกิดขึ้นนั้นเมื่อค่าเท่ากับผลที่ต้องการให้เกิด หรือเป็นอย่างเดียวกับองค์ประกอบภายนอกของความผิดที่ผู้กระทำมีเจตนาอยู่ก่อนแล้ว ประกอบกับเห็นว่าเจตนาเป็นเรื่องนามธรรม (adaquate) ที่มุ่งต่อลักษณะของวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง (eine bestimmte Objekt) ก็คงถือว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากเจตนาของผู้กระทำมีอยู่เต็ม ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามที่ได้รับผลร้ายเสมือนว่าได้กระทำโดยเจตนาต่อเขา

⁹ กมลชัย รัตนสกววงศ์, "หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 917/2530," คำพิพากษาศาลฎีกาสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ เล่ม 4 พ.ศ. 2530, หน้า 123.

1.3 แนวความคิดปัญหาการกระทำโดยพลาดในระบบกฎหมายไทย

ก. แนวความคิดทั่วไป

นักนิติศาสตร์ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเจตนาว่าประกอบด้วยส่วนรู้ (Wissen) และส่วนต้องการ (Wollen) และอธิบายว่าปัญหาของการกระทำโดยพลาดเป็นปัญหาของส่วนต้องการ (Wollen)¹⁰

ข. บทบัญญัติของกฎหมาย

ปัญหาการกระทำโดยพลาดมีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 44 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าผู้ใดที่เจตนาจะกระทำร้ายแก่ผู้หนึ่งไปกระทำผิดตัวโดยหลงก็ตาม หรือโดยพลั้งพลาดก็ตาม ท่านว่า มันควรรับอาชญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นฐานทำโดยเจตนา" และปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่งแต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่ง โดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น" แต่บทบัญญัติทั้งสองมีความแตกต่างกันในตอนท้ายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 เท่านั้น*

¹⁰คณิต ฌ นคร, "ปัญหาการกระทำโดยพลาด," วารสารอัยการ

4 (กรกฎาคม 2524): 47-48.

*มีการให้เหตุผลที่ถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วยนั้น เป็นเพราะผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายกับผลที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดเกี่ยวข้องติดต่อกันจนแยกออกจากกันไม่ได้จึงถือว่าเป็นสิ่งที่อยู่ในขอบเขตของเจตนาเดิม ดู คำสอนชั้นปริญญาโทกฎหมายลักษณะอาชญาพิศดาร (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2478), หน้า 22.

ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นฝ่ายข้างน้อยในทางดำราชของระบบกฎหมายเยอรมัน

ค. หลักเกณฑ์ของการกระทำโดยพลาด

1. ต้องมีเจตนากระทำต่อบุคคลหนึ่ง โดยเจตนานี้อาจจะเป็นเจตนาประสงค์ต่อผล (desire) หรือเจตนาย่อมเล็งเห็นผล (dolus eventualis) ก็ได้¹¹ และเจตนาต้องเป็นเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลอื่น ดังนั้น ถ้าเป็นเจตนากระทำต่อตนเอง แม้มีผลเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นก็ไม่ใช่การกระทำโดยพลาด¹² โดยเจตนาจะต้องแสดงออกมาถึงขั้นที่จะเป็นความผิดแล้ว เช่น ถึงขั้นลงมือกระทำความผิดหรือเตรียมที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด¹³

2. ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป หมายถึง ผู้กระทำมิได้มีเจตนา (ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล) ที่จะกระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายนี้ และผลที่เกิดกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายนี้จะเกิดเพราะการกระทำของบุคคลที่สาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 651/2513, 870/2526) หรือเพราะผู้เสียหายฝ่ายแรก หรือเพราะบุคคลที่ได้รับผลร้ายนั่นเองก็ได้¹⁴ กรณีผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่ง โดยผู้กระทำไม่ได้มีเจตนากระทำต่อเนื่ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ

2.1 กรณีถ้ามีผลของการกระทำเกิดขึ้นแก่บุคคลแรกสมดังที่ผู้กระทำมีเจตนาไว้ เช่น ก. ต้องการทำร้าย ข. จึงขว้างก้อนอิฐไปที่ ข. ทำให้ ข. ได้รับบาดเจ็บ แล้วก้อนอิฐยังไปถูกศีรษะของ ค. ซึ่งอยู่ไกลมาก ทำให้ ค. บาดเจ็บและถึงแก่ความตาย ในเวลาต่อมาเพราะโลหิตไหลไม่หยุด จะถือว่าผลที่เกิดขึ้นกับ ค. เป็นการกระทำโดยพลาดหรือไม่ ในเรื่องนี้มีความเห็นแบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือ

¹¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 155, 165. และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 117/2515.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 164.

¹³ เรื่องเดียวกัน

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 163.

- ฝ่ายแรก¹⁵ เห็นว่าไม่ใช้การกระทำโดยพลาด เพราะผลเกิดขึ้นสมเจตนาของผู้กระทำแล้ว ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่สามจึงต้องไปพิจารณาในเรื่องของการกระทำโดยประมาทต่อไป

- ฝ่ายที่สอง¹⁶ เห็นว่ากรณีดังกล่าวยังอยู่ในหลักเกณฑ์ของการกระทำโดยพลาด

โดยความเห็นส่วนตัวผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายที่สอง เพราะการกระทำโดยพลาดเป็นปัญหาของผลที่เกิดขึ้น (actual result) เบี่ยงเบนหรือหักเหออกไปจากความต้องการของผู้กระทำ ดังนั้น เมื่อระบบกฎหมายของไทยเพียงแต่บัญญัติให้ถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วย ไม่มีบทบัญญัติตอนใดที่บัญญัติว่าหากมีผลเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายคนแรกด้วยแล้วย่อมไม่ถือว่ามีเจตนากระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้าย

2.2 กรณีผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่สามเป็นผลมาจากความประมาทของผู้กระทำที่เกิดขึ้นในสถานการณ์เดียวกันกับการกระทำโดยเจตนา เช่น ก. ต้องการทำร้าย ข. จึงใช้ปืนตีที่ศีรษะของ ข. แต่เป็นเหตุให้ปืนลั่นกระสุนไปถูก ค. ตาย จะถือว่าผลที่เกิดขึ้นกับ ค. เป็นการกระทำโดยพลาดหรือไม่ในเรื่องนี้มีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

- ฝ่ายแรก¹⁷ เห็นว่า ไม่เป็นการกระทำโดยพลาด เพราะการกระทำโดยพลาดต้องเป็นกรณีที่ผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่สามเป็นผลมาจากการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น มิใช่การกระทำโดยประมาทหรืออุบัติเหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 917/2530, 712/2464)

¹⁵ หยุค แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, หน้า 128

¹⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 159.

¹⁷ กมลชัย รัตนสกววงศ์, "หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 917/2530," หน้า 122.

- ฝ่ายที่สอง¹⁸ เห็นว่าเป็นการกระทำโดยพลาด แม้ผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่สามจะไม่ได้เกิดจากวิธีการที่ผู้กระทำใช้กระทำกับบุคคลที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อก็ตาม เพราะไม่มีความแตกต่างระหว่างการที่ผู้กระทำใช้ไม้ตี ข. แล้วเศษไม้กระเด็นไปถูก ค.¹⁹

ง. ผลในทางกฎหมาย

ปัญหาการกระทำโดยพลาด นระบบกฎหมายไทยให้ถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วย แต่ขอบเขตที่จะให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบเจตนาต่อบุคคลที่ได้รับผลร้าย มีข้อพิจารณาคือ

1. การกระทำโดยพลาดจะนำไปใช้กับความผิดประเภทอื่น เช่นความผิดที่กระทำต่อทรัพย์ได้หรือไม่ เช่น ก. ต้องการทำลายแจกันของ ข. จึงใช้ปืนยิงไปที่แจกัน กระสุนไปถูกรถยนต์ของ ค. เสียหาย ก. ต้องรับผิดชอบต่อ ค. อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้ผู้เห็นว่า²⁰ บทบัญญัติในเรื่องของการกระทำโดยพลาดเป็นเรื่องของ หลักเจตนาโอน (transferred intent doctrine) ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะความผิดต่อชีวิตร่างกายเท่านั้น ดังนั้นกรณีดังกล่าวต้องถือว่า ก. มีเจตนาทำให้ทรัพย์ของ ค. เสียหายด้วย

2. กรณีถ้าผู้กระทำสามารถอ้างเหตุยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ ลดโทษมาใช้กับบุคคลที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อในตอนแรกได้จะสามารถยกเหตุดังกล่าวไปอ้างกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายได้หรือไม่เพียงใด เช่น ข. เล็งปืนจะยิง ก. ก. จึงป้องกันตนเองโดยการยิงปืนมาที่ ข. กระสุนถูก ข. แล้วยิงเลยไปถูก ค. ตาย ในเรื่องนี้ผู้เห็นว่า²¹ ผู้กระทำสามารถยกเหตุดังกล่าวไปอ้างกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายได้ด้วย โดยถือว่าเจตนาพิเศษของผู้กระทำที่จะกระทำการเพื่อยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ ลดโทษแล้วแต่กรณีได้โอนไปยัง

¹⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 160-162.

¹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2536), หน้า 218-219, 247.

²⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 158.

²¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 166-169.

บุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วย แต่โดยความเห็นส่วนตัว ผู้เขียนเห็นว่าขอบเขตในเรื่องการกระทำโดยพลาด กฎหมายเพียงแค่อยอมให้มีการโอนเจตนา (transferred intent) ไปยังบุคคลที่ได้รับผลร้ายเท่านั้น ไม่ได้ถึงขนาดให้มีการโอนความรับผิดชอบ (transferred liability) ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลแรกไปยังบุคคลที่ได้รับผลร้ายแต่อย่างใด ประกอบกับการอ้างเหตุยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ ลดโทษ จะนำมาใช้ก็เฉพาะกับบุคคลผู้ซึ่งเป็นฝ่ายก่อเหตุที่ทำให้ผู้กระทำสามารถยกเหตุยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ ลดโทษ เท่านั้น แต่กรณีดังกล่าวนี้บุคคลผู้ได้รับผลร้ายจากกระทำมิได้เป็นผู้ก่อเหตุใด ๆ ต่อผู้กระทำเลย ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า ผู้กระทำจะอ้างเหตุยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ ลดโทษมาใช้กับบุคคลที่ได้รับผลร้ายโดยอาศัยหลักเรื่องการกระทำโดยพลาดไม่ได้

3. กรณีผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะมีเหตุจรรยาต่อบุคคลแรก ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วยหรือไม่เพียงใด

3.1 กรณีผู้กระทำมีเจตนาฆ่าโดยไตร่ตรอง (premeditation) ต่อบุคคลแรกผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายเสมือนว่ามีเจตนาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนต่อบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วยหรือไม่ เช่น ก. เจตนาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนต่อ ข. ใช้ปืนยิง ข. กระสุนไปถูก ค. ตาย ในเรื่องนี้มีคำพิพากษาวินิจฉัยผู้กระทำต้องรับผิดต่อบุคคลที่ได้รับผลร้าย โดยถือเสมือนว่ามีเจตนาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 742/2470, 370/2570)

3.2 กรณีที่บุคคลแรกมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำ หรือมีฐานะพิเศษ และบุคคลที่ได้รับผลร้ายก็มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำหรือมีฐานะพิเศษ เช่นเดียวกัน ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะความสัมพันธ์หรือฐานะพิเศษของบุคคลที่ได้รับผลร้ายด้วยหรือไม่ เช่น ก. ต้องการฆ่าบิดา แต่กระสุนไปถูกมารดาตาย ก. จะรับผิดในความตายของมารดาอย่างไร ในเรื่องนี้มีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

- ฝ่ายแรก²² เห็นว่า กรณีนี้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบบุคคลที่ได้รับผลร้ายฐานฆ่าคนตายธรรมดา เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับฐานะของบุคคลเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำต้องรู้ (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรคท้าย) แต่บทบัญญัติมาตรา 60 กฎหมายเพียงกำหนดให้ถือว่าผู้กระทำโดยเจตนาแก่บุคคลที่ได้รับผลร้าย หาได้กำหนดให้ถือว่าผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงด้วย ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงที่ต้องรู้โยงไปไม่ได้ จึงไม่ควรให้มีการโยงเอามาตรา 60 มาใช้ในเรื่องของฐานะหรือความสัมพันธ์เพื่อลงโทษหนักขึ้น

- ฝ่ายสอง²³ เห็นว่า บทบัญญัติในตอนท้ายของมาตรา 60 แสดงให้เห็นว่ากฎหมายประสงค์จะให้ลงโทษการกระทำโดยพลาดในลักษณะฉกรรจ์ได้ มิฉะนั้นก็ไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ ประกอบกับเห็นว่ากรณีดังกล่าวนี้ไม่ใช่เรื่องที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะผู้กระทำก็รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เป็นฐานะพิเศษหรือความสัมพันธ์ของบุคคลที่ได้รับผลร้ายอยู่แล้ว ผลที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้เกินขอบเขตของความรู้หรือความเข้าใจของผู้กระทำแต่อย่างใด ดังนั้นจึงลงโทษผู้กระทำหนักขึ้นได้

2. รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับรูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended type of harm)

การกระทำที่ผลของกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น หมายถึงการกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดผลซึ่งเป็นอันตรายประเภทหนึ่ง แต่มีผลของการกระทำเกิดขึ้นจริง (actual result) เป็นอันตรายคนละประเภทกับที่เจตนาไว้ เช่น ก. ขวางกั้นอิฐโดยเจตนาไปที่ ข. เพื่อให้ ข. ได้รับบาดเจ็บ ก้อนอิฐเลยไปถูกกระจกหน้าต่างของ ข. แตกเสียหายโดย ข. มิได้มีเจตนาให้เกิดผลกับกระจกหน้าต่างของ ข. หรือไม่เพียงใด

²²สมศักดิ์ สิงพันธ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4, (กรุงเทพมหานคร: วิกตอรี เพาเวอร์ พอยท์ จำกัด, 2524), หน้า 32-33.

²³จิตติ ดิงศกัณฑ์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 253.

2.1 แนวความคิดในระบบกฎหมาย Common Law

ปัญหาดังกล่าวนี้ แนวความคิดในระบบ Common Law ถือโดยทั่วไปว่าผู้กระทำไม่ต้องรับผิดทางอาญาโดยเจตนาต่อผลที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่ใช่ชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้นเพราะกฎหมายไม่สามารถลงโทษผู้กระทำได้ถ้าองค์ประกอบทางภาวะวิสัย ซึ่งก็คือ actus reus เกิดขึ้นเป็นอีกความผิดฐานหนึ่ง (กล่าวคือ mens rea ไม่มีความสอดคล้องกับ actus reus ที่เกิดขึ้น)²⁴ และก็ไม่สามารถให้รับผิดโดยอาศัย "หลักเจตนาโอน" (transferred intent) เพราะหลักการโอนเจตนาใช้ได้สำหรับผลที่เกิดขึ้นจริง (actual result) กับผลที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น เป็นผลประเภทเดียวกัน²⁵ ดังนั้นถ้า ก. มีเจตนาขโมยมิเตอร์แก๊สออกไปจากบ้านและถอดมิเตอร์แก๊สออกได้แล้ว แต่การถอดมิเตอร์ออกไปเป็นผลทำให้ ข. ผู้ซึ่งกำลังหนีจากแก๊สได้รับความเจ็บป่วย เราไม่สามารถลงโทษ ก. ฐานทำให้ ข. ผู้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยเจตนาได้ เพราะว่า เจตนาที่จะขโมยมิเตอร์แก๊สไม่เพียงพอที่จะก่อตั้งหรือถือให้เป็นเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บได้²⁶ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นจากความประมาท (recklessness or negligence) ผู้กระทำก็ต้องรับผิดในผลนั้นโดยอาศัยพื้นฐานของความประมาทเป็นเกณฑ์ เช่น ผู้ซึ่งผลั้งเฟลหรือเดินเล่อ (inadvertently) ทำให้เกิดเพลิงไหม้บ้านขณะที่กำลังพยายามขโมยทรัพย์สินในบ้านนั้น ผู้นั้นก็ต้องรับผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้²⁷

2.2 แนวความคิดในระบบกฎหมาย Civil Law และของประเทศไทย

ปัญหาดังกล่าวนี้แนวคิดในระบบ Civil Law และของประเทศไทยก็มี แนวความคิดเช่นเดียวกันกับของแนวคิดในระบบ Common Law กล่าวคือผู้กระทำไม่ต้องรับผิดทางอาญารฐานกระทำโดยเจตนาต่อผลที่เกิดขึ้นนั้น เช่น ก. เจตนาเอา

²⁴Wayne R. Lafave and Austin W. Scott, Criminal law, p.273.

²⁵Ibid.

²⁶Regina V. Cunningham, 41 Crim. App. R. 155, (1957)3 Weekly L.R. 76

²⁷Wayne R. Lafave and Austin W. Scott, Criminal Law, p. 274.

ก่อนอิฐขว้าง ข. แต่ขว้างไม่ถูก ข. ก่อนอิฐไปถูกกระจกหน้าต่างของ ค. หรือของ ข. แตกเสียหาย โดย ก. มิได้มีเจตนากระทำต่อกระจกหน้าต่างของ ค. หรือของ ข. ก. ก็ไม่ต้องรับผิดชอบทำให้เสียหายต่อ ค. หรือ ข. และก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องของการกระทำโดยพลาด (aberratio ictus) เพราะผลที่เกิดขึ้นเป็นคนละประเภทกับผลที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น²⁸ แต่อย่างไรก็ตามหากผลนั้นเกิดจากความประมาทของผู้กระทำ และมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบกระทำโดยประมาท ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้น เช่น ยิงยางรถยนต์ กระสุนปืนถูกยางรถยนต์ทะลุไปถูกคนในรถสาหัส ผู้กระทำต้องรับผิดชอบกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายอย่างสาหัส (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1086/2521)

3. รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended degree of harm) การกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น หมายถึง การกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดผลซึ่งเป็นอันตรายในระดับหนึ่ง แต่มีผลของการกระทำที่เกิดขึ้นจริง (actual result) เป็นอันตรายคนละระดับกับที่เจตนาไว้ซึ่งมักปรากฏในรูปแบบของอันตรายที่หนักขึ้นหรือทวีความร้ายแรงจากอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิด ซึ่งอันตรายดังกล่าวนี้อาจจะอยู่ในกลุ่มเดียวกับอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้นก็ได้ เช่น ก. มีเจตนาทำร้าย ข. ใช้ไม้ตีศีรษะของ ข. เนื่องจากศีรษะของ ข. เพราะบาง ทำให้ ข. ถึงแก่ความตาย* จะเห็นได้ว่าความ

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2529), หน้า 252.

*ตามตัวอย่างนี้ ศ. จิตติ ดิงศภัทย์ เห็นว่า กรณีดังกล่าวนี้ไม่ใช่กรณีรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ ดู จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 326. แต่ ศ. ดร. หยุต แสงอุทัย เห็นว่า กรณีดังกล่าวนี้เป็นกรณีต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ ดู หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 321-322.

ตายของ ข. มิใช่ระดับของอันตรายที่ ก. มีเจตนาให้เกิดขึ้น แต่ก็ถือว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกับอันตรายต่อกายหรือจิตใจ ซึ่งเป็นอันตรายที่ ก. มีเจตนาให้เกิดขึ้น หรืออันตรายดังกล่าวนี้อาจจะเป็นคนละประเภทกับที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้นก็ได้ เช่น ก. มีเจตนาวางเพลิงเผาบ้านของ ข. แต่ผลของการวางเพลิงเป็นเหตุให้ ค. ซึ่งนอนใกล้บ้านของ ข. ถูกไฟลามมาเผาจน ค. เสียชีวิต จะเห็นได้ว่า ความตายของ ค. มิใช่ระดับของอันตรายที่ ก. มีเจตนา และเป็นอันตรายคนละประเภทกับอันตรายที่ ก. มีเจตนาให้เกิดขึ้น ในกรณีของผลของการกระทำที่มีได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้นนี้จะมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบในผลดังกล่าวนี้โดยอาศัยหรือตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำเดิมหรือที่เรียกว่า "ความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ" ซึ่งมีปัญหาว่าจะใช้หลักเกณฑ์อะไรว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลดังกล่าวนี้ด้วย ในปัญหาดังกล่าวนี้มีผู้เห็นว่า โดยส่วนหนึ่ง นอกจากจะเป็นปัญหาของ "ความสอดคล้องระหว่างเจตนากับผลที่เกิดขึ้น" (concurrency) แล้วยังเป็นปัญหาของ "ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล" (causation) ด้วย²⁹ ดังนั้นถ้าผลที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ในขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผล" ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในฐานความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลนั้น แต่ปัญหาดังกล่าวก็มีได้หมดไป เพราะมีแนวความคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมีการอธิบายไว้หลายทฤษฎีจึงมีปัญหาว่าในกรณีดังกล่าวนี้จะใช้ทฤษฎีอะไรมาปรับใช้

3.1 แนวความคิดในระบบกฎหมาย Common Law

ในระบบ Common Law ถือว่า ถ้าผลที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หรือเหตุแทรกแซงการวินิจฉัยว่าผลนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำหรือไม่จะต้องพิจารณาโดยใช้ทฤษฎีเจ็อนโซ" เป็นเกณฑ์ เพราะถือว่า "ทฤษฎีเจ็อนโซ" เป็นหลักทั่วไปในเรื่องของการวินิจฉัยปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกระทำและผล แต่ถ้าผลนั้นเกิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ หรือเหตุแทรกแซง ผู้กระทำจะรับผิดชอบในผลนั้นต่อเมื่อเหตุที่เกิดขึ้นใหม่หรือเหตุแทรกแซง เป็นสิ่งที่สามารถคาดหมายได้³⁰ ซึ่งที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการพิจารณาว่า

²⁹Wayne R. Lafave and Austin W. Scott, Criminal law, p.222.

³⁰Smith and Hogan, Criminal Law, p.317.

ผู้กระทำจะมีความรับผิดชอบ คือ เจตนา หรือประมาทหรือไม่นั้น ย่อมพิจารณาตามพฤติการณ์ใน ขณะที่เขากระทำการนั้น หรือเพียงเท่าที่สามารถคาดหมายพฤติการณ์เหล่านั้นได้เท่านั้น ถ้าใน พฤติการณ์ในขณะนั้นหรือที่คาดหมายได้ในขณะนั้นถือได้ว่าผู้กระทำมีความรับผิดชอบ เขาก็ต้องรับผิดชอบ ในผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเขาตามหลักข้างต้น ไม่ว่าจะผลนั้นจะคาดเห็นได้หรือไม่ (นอกจากการกระทำโดยเจตนาที่ต้องเล็งเห็นผลนั้นด้วย มิฉะนั้นก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดย เจตนา) แต่ถ้ามีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังการกระทำของเขาแล้วจะ让他ต้องรับผิดชอบ ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ก็เป็นการนอกเหนือเกินเลยไปจากพฤติการณ์ที่เป็นมูลแห่งความรับ รับผิดชอบของเขาไป เว้นเสียแต่ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นจะเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในความคาดหมายได้ ว่า อาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของผู้กระทำ ซึ่งในการพิจารณาเช่นนี้ เมื่อไม่ใช่ทฤษฎีเจื้อนไซ ก็ต้องนำทฤษฎีความเหมาะสมแห่งเหตุมาใช้ แต่ใช้เฉพาะการพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ว่าสมควรจะเกิดจากการกระทำของผู้กระทำด้วยหรือไม่ มิใช่เป็นการพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้น เป็นผลปกติหรือไม่การพิจารณาว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หรือเหตุแทรกแซงเป็นที่คาดหมายได้หรือไม่ ก็เป็นการตรงกับการพิจารณาความผิดของผู้กระทำนั้นด้วย³¹ โดยพฤติการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิด ขึ้นใหม่ที่จะอยู่ในความคาดหมายได้หรือไม่ใช้มาตรฐานของวิญญูชนคนธรรมดาทั่วไปพิจารณาว่า เหตุการณ์เช่นนั้นมีความเป็นไปได้ (possibility) หรือไม่ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเหตุที่ต้องพิจารณา จากมาตรฐานวิญญูชนมาเป็นเครื่องพิจารณา ก็เพราะหากพิจารณาจากตัวผู้กระทำเองแล้วก็จะ เป็น การกระทำโดยเจตนาไป³² เช่น ก. ทำให้เกิดเพลิงไหม้เคหสถานมีพนักงานดับเพลิงเข้าไปดับเพลิงถูกไฟลวกตายมีปัญหาว่า ก. ต้องรับผิดชอบในความตายของพนักงานดับเพลิงหรือไม่ใน เรื่องนี้ ถือว่าความตายของพนักงานดับเพลิงเป็นผลจากการกระทำของผู้วางเพลิง³³

³¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 180-181.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 171-172.

³³ State v. Geover (1932) อ้างถึงในจิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 189. แต่ศาลฎีกาไทยเคยตัดสินว่า ไฟลวกผู้ที่สมัครใจเข้าไปช่วยดับเพลิงไม่ถือเป็นผล ของการวางเพลิง ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 224 (คำพิพากษาศาล ฎีกาที่ 1412/2504)

3.2 แนวความคิดในระบบกฎหมาย Civil Law

ในระบบกฎหมายของเยอรมัน ถือว่า ความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผล (Erfolgsqualifikation) เจตนาของผู้กระทำผิดครอบคลุมถึงเฉพาะความผิดพื้นฐานเท่านั้น กล่าวคือในส่วนผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นนั้นผู้กระทำมิได้มีเจตนาแต่อย่างใด ซึ่งผิดกับความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดต้องการให้เกิดผลนั้น

เมื่อลักษณะของความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลเจตนาของผู้กระทำผิดมิได้ครอบคลุมถึงผลที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาจึงมีว่า ผลอย่างไรที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในปัญหานี้ เห็นกันว่า เมื่อผลที่เกิดขึ้นไม่อยู่ในขอบเขตของเจตนาของผู้กระทำ ดังนั้น ความรับผิดชอบที่น้อยกว่าเจตนา ก็คือประมาทที่ผู้กระทำอาจจะต้องรับผิดชอบได้ เพราะฉะนั้น ผลที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบก็คือผลที่อย่างน้อยผู้กระทำได้กระทำโดยประมาทผลนั้นก็ต้องเกิดขึ้น³⁴

3.3 แนวความคิดในระบบกฎหมายไทย

ในระบบกฎหมายไทย มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของผลที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 63 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้" ปัญหาว่าผลอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นผลธรรมดา ในเรื่องนี้มีความเห็นอธิบายกันแตกต่างออกไปคือ

ฝ่ายแรก³⁵ ได้อธิบายผลธรรมดาโดยเทียบเคียงจากระบบกฎหมายเยอรมัน โดยเห็นว่า ผลธรรมดาคือผลที่เกิดขึ้นอย่างน้อย ผู้กระทำได้กระทำโดยประมาท

ฝ่ายที่สอง³⁶ อธิบายว่าผลธรรมดามีถึงต้องพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีความรู้และความชัดเจนแห่งชีวิตปานกลางว่า ผลนั้น ๆ ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นได้หรือไม่ เช่นการเอามีดแทงศีรษะผู้อื่น แต่หันมือไปทำให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ตามความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ซึ่งมีความรู้ปานกลางจะต้องถือว่า ความตายย่อม

³⁴ คณิต ฃ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 20.

³⁵ เรื่องเดียวกัน

³⁶ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, หน้า 81.

เป็นผลที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้นได้จากการพันด้วยมีดดาบ เพราะการพันพลาดไปนั้นเป็นของธรรมดา ผู้กระทำจึงมีความผิดตามมาตรา 290 แต่ในกรณีที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญพิเศษ เช่น กรณีที่จะต้องพิจารณาว่า ยาพิษที่ผู้ตายกินเข้าไปได้ทำให้ความตายหรือความตายเกิดจากเหตุอื่น ก็ต้องใช้ความรู้ ความชำนาญของนักวิชาการเป็นธรรมดา

4. ข้อเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาที่คล้ายคลึงกับเจตนาย่อมเล็งเห็นผลในแต่ละประเภท

รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับการกระทำโดยพลาด (unintend victim, aberratio ictus)	รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintend type of harm)	รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintend degree of harm)
1. ผลที่เกิดขึ้นต้องเกิดแก่ วัตถุหรือบุคคลอื่น	1. ผลที่เกิดขึ้นอาจเกิดแก่วัตถุหรือบุคคลเดียวกัน หรือไม่ก็ได้ เช่น ก. ต้องการทำร้าย ข. ใช้ก้อนอิฐขว้างไปที่ ข. แต่ถูกสิ่งของที่ ข. ถืออยู่แตกเสียหาย	1. ผลที่เกิดขึ้นอาจเกิดแก่ วัตถุหรือบุคคลเดียวกันกับที่มีเจตนาตั้งแต่แรกหรืออาจเกิดแก่วัตถุหรือบุคคลอื่นก็ได้ เช่น วางเพลิงเผาบ้านของ ก. แต่เป็นเหตุให้ ข. ตาย

2. ผลที่เกิดขึ้นต้องเป็นประเภทเดียวกันกับผลที่เจตนา	2. ผลที่เกิดขึ้นเป็นคนละประเภทกับผลที่เจตนา	2. ผลที่เกิดขึ้นอาจจะอยู่ในกลุ่มเดียวกับผลที่เจตนาไว้ เช่น ต้องการทำร้าย แต่ผลที่เกิดขึ้นคือความตาย หรืออาจจะเป็นคนละประเภทกับผลที่เจตนาไว้ก็ได้ เช่น ปล้นทรัพย์ เป็นเหตุให้มีคนตาย
3. การพิจารณาความรับผิดชอบนั้นบางประเทศใช้หลักเจตนาโอน (transferred intend)	3. การพิจารณาความรับผิดชอบนั้นจะแยกพิจารณาโดยไม่เกี่ยวข้องกัน	3. การพิจารณาความรับผิดชอบจะเป็นกรณี "ความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผล

2) ประเภทของผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา

การแบ่งประเภทผลของการกระทำโดยวิเคราะห์จากเจตนาของผู้กระทำกับผลที่เกิดขึ้นจริง (actual result) นั้น* สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ (aim)

หมายถึงผลของการกระทำที่ผู้กระทำมีความปรารถนาหรือตั้งใจจะให้การกระทำของตนเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดผลอันนั้นขึ้น เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิง ข. กระสุนถูก ข. ทำให้ ข. ถึงแก่ความตาย ในบางกรณีผลที่เกิดขึ้นอาจจะไม่สอดคล้องกับวิธีการที่ผู้กระทำต้องการให้เกิดซึ่งไม่แตกต่างกันมากเมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายแล้วก็ถือว่าอยู่ในขอบเขตของจุดมุ่งหมายของการกระทำเช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงชักปืนจ้องเล็งมาที่ ข. ข. เห็นปืนตกใจกลัวเป็นลมตาย³⁷

2.2 ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิใช่จุดมุ่งหมายของการกระทำ แต่เป็นผลที่จำเป็นต้องเกิด (necessary consequence) ซึ่งได้แก่

2.2.1 ผลที่เป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมาย (conditions of achievement of purpose) เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. ขณะที่ ข. อยู่ในห้องที่มีกระจก ซึ่งการที่กระสุนจะเข้าไปถูก ข. ได้นั้น โดยธรรมชาติกระสุนจะต้องผ่านทะลุกระจกในห้องเสียก่อน ดังนั้น การที่จะกระจกแตกเสียหายเป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของ ก. (คือความตายของ ข.)

2.2.2 ผลที่เป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (inevitable side-effect) เช่น ก. ต้องการได้เงินค่าประกันภัยสินค้า จึงวางระเบิดไว้กับสินค้า ซึ่งอยู่บนเครื่อง

*ศ. จิตติ ตังศภัทย์ ได้แยกประเภทผลของการกระทำโดยพิจารณาจากความใกล้ชิดกับการกระทำออกได้ดังนี้คือ ผลที่เป็นความประสงค์ใกล้ชิด (but immediat) ซึ่งรวมอยู่ในการกระทำนั้นเองกับผลสุดท้าย (Resultat) ซึ่งเกิดขึ้นต่างหากจากการกระทำ

ศ. จิตติ ตังศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 140.

³⁷หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2494), หน้า 346.

บินโดยตั้งเวลาที่ระเบิดให้ระเบิดเมื่อเครื่องบิน ๗ อยู่กลางอากาศ ผลของการระเบิดทำให้ผู้โดยสารบนเครื่องบินตาย จะเห็นได้ว่าความตายของผู้โดยสารมีใช้จุดมุ่งหมายของการกระทำ แต่เป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

2.3 ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมีใช้จุดมุ่งหมายของการกระทำแต่เป็นผลที่มีความเป็นไปได้ (possibility consequence) ที่จะเกิดขึ้น เช่น ก.ต้องการขว้างก้อนอิฐไปยังกระจกของ ข. ก้อนอิฐไม่ถูกกระจกของ ข. แต่เลยไปถูกศีรษะของ ค. ซึ่งเดินอยู่ในที่นั้นทำให้ ค. บาดเจ็บ จะเห็นได้การที่ ค. บาดเจ็บเป็นผลซึ่งมีความเป็นไปได้ (possibility) แต่มีใช้ผลที่จำเป็นต้องเกิด (necessary consequence)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผลของการกระทำตามข้อ 2.1 นี้มีใช้ผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาของผู้กระทำเพราะเป็นผลที่ผู้กระทำปรารถนาหรือตั้งใจให้เกิดจากการกระทำของตนโดยตรง แต่ผลของการกระทำตามข้อ 2.2 และข้อ 2.3 มีใช้ผลของการกระทำที่ผู้กระทำปรารถนาหรือตั้งใจให้เกิดจากการกระทำของตนโดยตรง ผลของการกระทำประเภทนี้จึงเป็นผลของการกระทำที่จะนำไปศึกษาถึงการเกิดขึ้นของปัญหาเจตนา ย่อมเล็งเห็นผลเพราะเป็นสิ่งที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาประสงค์ต่อผลของผู้กระทำ เพราะฉะนั้นประเภทของผลของการกระทำเบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาที่จะถูกนำมาพิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบการเกิดขึ้นของปัญหาเจตนา ย่อมเล็งเห็นผลจึงมี 2 กรณีคือ

ก. ผลที่จำเป็นต้องเกิด (necessary consequence) ซึ่ง ได้แก่ ผลที่เป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมาย (conditions of achievement of purpose) และผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (inevitable side-effect)

ข. ผลที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น (possibility consequence)

3) บทวิเคราะห์การเกิดขึ้นของปัญหาเจตนา ย่อมเล็งเห็นผล โดยพิจารณาจากรูปแบบของการกระทำและประเภทของผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา

จากที่ได้เคยกล่าวมาแล้วว่า เจตนา ย่อมเล็งเห็นผลเป็นระดับของสภาวะทางจิตใจที่อยู่กึ่งกลางระหว่างเจตนาประสงค์ต่อผลและประมาท โดยรู้ถึงผล ซึ่งสภาพของเจตนา ย่อมเล็งเห็นผลเป็นสิ่งที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาประสงค์ต่อผลของผู้กระทำ ดังนั้นการเกิดขึ้นของเจตนา ย่อมเล็งเห็นผลจึงคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับรูปแบบของการกระทำและประเภทของผล

ของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

3.1 รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับการกระทำโดยพลาด

ปัญหาการกระทำโดยพลาดเป็นปัญหาที่ผลของการกระทำเกิดแก่บุคคลหรือวัตถุอื่นที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำต่อ โดยผลที่เกิดขึ้นเป็นผลประเภทเดียวกับที่ผู้กระทำมีเจตนาไว้ตั้งแต่ต้น จึงมีปัญหว่าผู้กระทำจะรับผิดชอบผลนั้นอย่างไร ซึ่งในระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมายไทยใช้หลักการโอนเจตนา (transferred intent) เข้ามาแก้ปัญหา โดยให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือวัตถุที่สามโดยเจตนาทำให้มีปัญหว่า ถ้าผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือวัตถุที่สามแม้ผู้กระทำจะมีเจตนาประสงค์ต่อผลโดยตรง หลักของการโอนเจตนาจะถูกนำมาพิจารณาได้ทุกกรณีหรือไม่

ก. กรณีผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือวัตถุที่สามเป็นผลซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมาย (conditions of achievement of purpose) เช่น ก. ต้องการยิงตุ๊กตาของ ข. ซึ่งตั้งอยู่ในตู้กระจกของ ค. ก. ใช้ปืนยิงไปที่ตุ๊กตา ทำให้ตู้กระจกของ ค. แตกและตุ๊กตาของ ข. เสียหาย จะเห็นได้ว่าการที่กระจกตู้ของ ค. แตกมิใช่ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่การที่กระจกแตกเสียหายเป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมายของ ก. (คือตุ๊กตาของ ข. ถูกยิง) ซึ่งมีปัญหว่ากรณีที่กระจกตู้ของ ค. แตกจะใช้หลักการโอนเจตนามาบังคับใช้ได้หรือไม่ ในปัญหาดังกล่าวนี้ ถ้าหากเราถือว่าการที่กระจกตู้ของ ค. แตก ยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. หลักการโอนเจตนาก็ไม่ถูกนำมาใช้แต่อย่างใด แต่ถ้าไม่ถือว่าการที่กระจกตู้ของ ค. อยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. หลักการโอนเจตนา ก็ถูกนำมาพิจารณา

ข. กรณีผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือวัตถุที่สามเป็นผลข้างเคียงซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ (inevitable side-effect) เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ลูกระเบิดที่มีอำนาจทำลายสูงโยนเข้าไปหา ข. ในขณะที่ ข. ยืนติดกับ ค. ผลของการระเบิดทำให้ ข. และ ค. ตาย จะเห็นได้ว่า ความตายของ ค. มิใช่ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่ความตายของ ค.

เป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งประกอบมากับผลที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิด (accompany achievement of purpose) ซึ่งมีปัญหาว่าการที่ ค. ถึงแก่ความตายจะใช้หลักการโอนเจตนามาบังคับใช้ได้หรือไม่ ในปัญหาดังกล่าวนี้อีก ถ้าหากเราถือว่าการที่ ค. ถึงแก่ความตายยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. หลักการโอนเจตนาก็ไม่ถูกนำมาใช้แต่อย่างใด แต่ถ้าไม่ถือว่าการที่ ค. ถึงแก่ความตายอยู่ในขอบเขตของเจตนา ของ ก. หลักการโอนเจตนา ก็ถูกนำมาพิจารณาได้

ค. กรณีผลที่เกิดแก่บุคคลหรือวัตถุที่สามเป็นผลที่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น (possibility consequence) เช่น ก. ต้องการฆ่า ข. จึงใช้ปืนยิงไปที่ ข. กระสุนปืนถูก ข. ตาย และยิงเลยไปถูก ค. ทำให้ ค. บาดเจ็บซึ่งมิใช่ความประสงค์ของ ก. แต่อันตรายเป็นสิ่งที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น แม้ไม่ถึงกับเป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ตาม ซึ่งมีปัญหาว่าการที่ ค. บาดเจ็บจะใช้หลักการโอนเจตนามาบังคับใช้ได้หรือไม่ ในปัญหาดังกล่าวนี้อีก ถ้าหากเราถือว่าการที่ ค. บาดเจ็บยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. หลักการโอนเจตนาก็ไม่ถูกนำมาใช้แต่อย่างใด แต่ถ้าไม่ถือว่าการที่ ค. บาดเจ็บอยู่ในขอบเขตของเจตนา ของ ก. หลักการโอนเจตนา ก็ถูกนำมาพิจารณาได้

3.2 รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับรูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended type of harm)

ปัญหาที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากชนิดของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้นในทฤษฎีบทกฎหมายถือว่าเมื่อผู้กระทำมิได้มีเจตนาให้เกิดขึ้น ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบโดยเจตนาต่อผลนั้น แต่จะรับผิดชอบประมาทหรือไม่ก็ต้องแยกไปพิจารณาในเรื่องของประมาทต่อไป แต่อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาตามมากล่าวคือ

ก. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมาย (conditions of achievement of purpose) เช่น ก. ต้องการทำร้าย ข. ขณะที่ยิงปืนอยู่ในรถที่ปิดกระจกหน้าต่างอยู่ ก. ใช้ท่อนเหล็กพุ่งตรงไปที่ ข. ท่อนเหล็กทำให้กระจก

หน้าต่างแตก และเลยไปถูกศีรษะของ ข. แตก จะเห็นได้ว่าการที่กระจกหน้าต่างรถของ ข. แตกมิใช่ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่การที่กระจกหน้าต่างของ ข. แตกเป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมาย ก. (คือ ข. ได้รับบาดเจ็บ) ซึ่งมีปัญหาว่า การที่กระจกหน้าต่างรถของ ข. แตก ก. จะรับผิดชอบอย่างไร ในปัญหาดังกล่าวนี้อ ถ้าเราถือว่าการที่กระจกหน้าต่างรถของ ข. แตก ยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก. ต้องรับผิดชอบทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายโดยเจตนา แต่ถ้าไม่ถือว่าการที่กระจกหน้าต่างรถของ ข. แตกอยู่ในขอบเขตของเจตนา ของ ก. ก็ต้องนำเรื่องของการกระทำโดยประมาทมาพิจารณาต่อไป

ข. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลข้างเคียงซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ (inevitable side-effect) เช่น ก. ต้องการระเบิดเครื่องบินเพื่อหวังเอาเงินประกันภัย จึงวางระเบิดไว้บนเครื่องบินในขณะที่มีผู้โดยสารอยู่บนเครื่องบินนั้น ปรากฏว่าเครื่องบินถูกระเบิดทำให้ผู้โดยสารตายจะเห็นได้ว่าการที่ผู้โดยสารตายมิใช่ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่ความตายของผู้โดยสารเป็นผลข้างเคียงซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งมีปัญหาว่าความตายของผู้โดยสาร ก. จะรับผิดชอบอย่างไร ในปัญหาดังกล่าวนี้อ ถ้าเราถือว่าการที่ผู้โดยสารถึงแก่ความตายยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก. ต้องรับผิดชอบฆ่าคนตายโดยเจตนา แต่ถ้าไม่ถือว่าการที่ผู้โดยสารถึงแก่ความตายอยู่ในขอบเขตของเจตนา ของ ก. ก็ต้องนำเรื่องของการกระทำโดยประมาทมาพิจารณาต่อไป

ค. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น (possibility consequence) เช่น ก. ต้องการทำร้าย ข. จึงใช้ก้อนอิฐขว้างไปที่ศีรษะของ ข. ทำให้ ข. บาดเจ็บแล้ว ก้อนอิฐเลยไปถูกรถยนต์ของ ค. ซึ่งจอดอยู่ห่าง ๆ ได้รับความเสียหาย จะเห็นได้ว่าการที่รถยนต์ของ ค. เสียหายมิใช่ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่เป็นผลที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นแม้ไม่ถึงกับเป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ตาม ซึ่งมีปัญหาว่า ก. จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายในรถยนต์ของ ค. อย่างไร ในปัญหาดังกล่าวนี้อ หากเราถือว่าการที่รถยนต์ของ ค. เสียหายยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก็ต้องรับผิดชอบทำให้เสีย

ทรัพย์โดยเจตนา แต่ถ้าไม่ถือว่าการที่รถยนต์ของ ค. เสียหายอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก็ต้องนำเรื่องของ การกระทำ โดยประมาทมาพิจารณาต่อไป

3.3 รูปแบบของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลที่คล้ายคลึงกับรูปแบบของการกระทำที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้น (unintended degree of harm)

ปัญหาที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นอันมิได้เกิดจากระดับของอันตรายที่ผู้กระทำมีเจตนาให้เกิดขึ้นมักเกิดขึ้นกับกรณีอันตรายที่เกิดขึ้นเป็นผลทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นจากความผิดพื้นฐานที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำในตอนแรก อย่างไรก็ตามมีปัญหาว่า ถ้าผลของการกระทำที่เกิดขึ้นในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำจะรับผิดชอบอย่างไร

ก. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะบรรลุสู่จุดมุ่งหมาย (conditions of achievement of purpose) จากการศึกษาพบว่ากรณีดังกล่าวไม่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะผลที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นมักเกิดหลังจากผู้กระทำผิดได้กระทำ ความผิดไปแล้ว กรณีดังกล่าวผู้เขียนจึงไม่ขอกล่าวถึง

ข. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (inevitable side-effect) เช่น ก. ต้องการวางเพลิงทำให้มีคนตายซึ่งเป็นคนที่พักอยู่หอพักดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความตายของคนในหอพักมิใช่ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่ความตายของคนในหอพักซึ่งอยู่ในขณะถูก ก. วางเพลิงนั้น เป็นผลข้างเคียงซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่ง ก. จะรับผิดชอบในความตายของคนในหอพักอย่างไร ในปัญหาดังกล่าวนี้ถ้าเราถือว่าการที่ความตายของคนในหอพักยังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก. ต้องรับผิดชอบวางเพลิงเผาทรัพย์และความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่ถ้าไม่ถือว่าความตายของคนในหอพักอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก. ก็ต้องรับผิดชอบวางเพลิงเผาทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ค. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น (possibility consequence) เช่น ก. ต้องการทำลายทรัพย์สินของ ข. จึงเอาระเบิดเวลาไปวางไว้ที่รถของ ข. ซึ่งจอดอยู่ในที่ที่มีคนเดินผ่านไปผ่านมา แรงระเบิดทำให้คนที่เดินผ่านไปผ่านมาได้รับอันตรายสาหัส จะเห็นได้ว่า อันตรายสาหัสของคนที่เดินผ่านไปมามีใช้ความประสงค์โดยตรงของ ก. แต่เป็นผลที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น แม้ไม่ถึงกับเป็นผลข้างเคียงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ตาม ซึ่งมีปัญหาว่า ก. จะต้องรับผิดชอบอันตรายสาหัสของคนที่เดินผ่านไปมาอย่างไรในปัญหานี้ถ้าหากเราถือว่าอันตรายสาหัสของคนที่เดินผ่านไปมายังอยู่ในขอบเขตของเจตนาของ ก. ก็ต้องรับผิดชอบทำให้เกิดระเบิดจนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 221 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส แต่ถ้าไม่ถืออันตรายสาหัสของคนที่เดินผ่านไปมาอยู่ในขอบเขตของเจตนา ของ ก. ก็ต้องไปพิจารณาในความผิดฐานทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 225

จากที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลจะเกิดขึ้นโดยใกล้ชิดหรือคล้ายคลึงกับรูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาทั้ง 3 กรณีที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะต่างก็เป็นกรณีของการเบี่ยงเบนหรือหักเหออกไปจากเจตนาประสงค์ต่อผลเช่นกัน ปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือกรณีถ้ารูปแบบของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนา นั้นเกี่ยวข้องกับผลของการกระทำที่เบี่ยงเบนหรือหักเหไปจากเจตนาในกรณีของผลที่จำเป็นต้องเกิดขึ้น (necessary consequence) หรือผลที่เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น (possibility consequence) จะถือว่าเป็นกรณีของเจตนาย่อมเล็งเห็นผลหรือไม่ ซึ่งการที่เราจะตอบปัญหาดังกล่าวได้จำเป็นที่เราจะต้องทราบถึงแนวความคิดหรือทฤษฎีในการกำหนดขอบเขตของเจตนา และแนวความคิดหรือทฤษฎีของเจตนาย่อมเล็งเห็นผล ตลอดจนการนำหลักเจตนาย่อมเล็งเห็นผล ไปปรับใช้ ซึ่งผู้เขียนจะขอนำไปกล่าวในบทที่ 4 ต่อไป